

**ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**

ΜΑΘΗΜΑ: ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΕΙΣΗΓΗΣΗΣ:

Παρίσι-Νοέμβρης 2005: Η «μάχη» των μεταναστών για Ισότητα

ΦΟΙΤΗΤΗΣ: ΣΑΒΒΙΔΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Α.Μ: 230193

ΕΞΑΜΗΝΟ: Ε΄

ΑΘΗΝΑ-2006

ΠΑΡΙΣΙ-ΝΟΕΜΒΡΗΣ 2005: Η «ΜΑΧΗ» ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΓΙΑ ΙΣΟΤΗΤΑ

Όλα συμβαίνουν ως εάν η ιστορική μοίρα του Παρισιού να σφραγίζεται από επαναστάσεις και εξεγέρσεις που αναγγέλλουν κοσμοϊστορικές μεταβολές. Διακόσια δεκαέξι χρόνια μετά τη Γαλλική Επανάσταση, εκατόν τριάντα τέσσερα μετά την Κομμούνα και τριάντα επτά χρόνια μετά τον Μάη του 1968, η γαλλική πρωτεύουσα αναδεικνύεται και πάλι σε επίκεντρο μιας νέας κοινωνικής έκρηξης. Οι αναλογίες όμως σταματούν εδώ. Η τρέχουσα έκρηξη δεν στοχεύει ούτε στην ανατροπή ενός «παλαιού» καθεστώτος ούτε στην επιβολή μιας νέας σοσιαλιστικής κοινωνίας ούτε στην πειραματική ή παιγνιώδη ανάρρηση της «φαντασίας στην εξουσία». Δεν συμπυκνώνει κοινωνικά αιτήματα, δεν αρθρώνει πολιτικά προστάγματα, δεν αντιστοιχεί σε ιδεολογικά μελήματα, δεν εμπεριέχει καν την προσδοκία ή την ελπίδα της αλλαγής. Οι νέες εξεγέρσεις είναι προϊόντα της απελπισίας. Και γι' αυτό ακριβώς δεν αφορούν μόνο τη Γαλλία. Είναι συμπτώματα της εξέλιξης ενός κόσμου ο οποίος νομίζει πως είναι πλέον δυνατόν να πορεύεται αδιαφορώντας για τις αντιφάσεις που γεννά και για τις εκατόμβες που σωρεύονται στις παρυφές του. Εκφράζουν τη βουβή και αναποτελεσματική αγωνία των κατατρεγμένων και καταφρονημένων, την απόγνωση των περιθωριοποιημένων και αποκλεισμένων, εκείνων δηλαδή που βρίσκονται εκτός κοινωνίας και πέραν του συγκροτημένου άστεως. Οι νέες εξεγέρσεις είναι χαρακτηριστικά «προ-αστικές» επειδή ακριβώς είναι εκ προοιμίου «έξω-αστιακές».

Η σύντομη αυτή εισήγηση θα εξετάσει τα γεγονότα που για είκοσι μέρες συγκλόμισαν τη Γαλλία τον Νοέμβρη του 2005 και προβλημάτισαν σοβαρά την υπόλοιπη Ευρώπη και θα προσπαθήσει να εντοπίσει εκείνα τα στοιχεία που πέραν από τις εθνικές ιδιαιτερότητες αφορούν στο σύνολό τους τις ευρωπαϊκές κοινωνίες περιλαμβανομένης της ελληνικής κοινωνίας.

Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΑ ΧΩΡΙΣ ΑΙΤΗΜΑΤΑ

Η ατμόσφαιρα «βάρυνε» το βράδυ της Πέμπτης της 27ης Οκτωβρίου, στο Κλισί, ένα υποβαθμισμένο προάστιο των Παρισίων με μεγάλο αριθμό μεταναστών, όταν σκοτώθηκαν δύο έφηβοι ηλικίας 15 και 17 ετών, αντίστοιχα, που κατάγονταν από την **Τυνησία** και το **Μάλι**. Για να αποφύγουν την καταδίωξη της αστυνομίας οι δύο νέοι κατέφυγαν σε ένα υποσταθμό του δικτύου διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, όπου υπέστησαν ηλεκτροπληξία και σκοτώθηκαν επί τόπου. Η απώλεια των δύο νέων έφερε στους δρόμους του Παρισιού εκατοντάδες διαδηλωτές, που επιδόθηκαν στην πυρπόληση αυτοκινήτων, κάδων απορριμάτων και στην πολιορκία γραφείων της αστυνομίας, της πυροσβεστικής και άλλα δημόσια κτίρια. Από εκείνη τη νύχτα και για δύο συνεχόμενες περίπου εβδομάδες, το σκηνικό αυτό επαναλαμβανόταν.

Η 11^η νύχτα τρόμου ήταν η χειρότερη από την έναρξη των επεισοδίων, με τις ταραχές να εξαπλώνονται σε 274 πόλεις, από το Στρασβούργο μέχρι την Μασσαλία μη εξαιρουμένων των τουριστικών περιοχών στην κοιλάδα του Νίγηρα. Περίπου 1400 αυτοκίνητα πυρπολήθηκαν, 36 αστυνομικοί και απροσδιόριστος αριθμός πολιτών τραυματίστηκαν, ενώ 395 νεαροί συνελήφθησαν. Αστυνομικοί σταθμοί, αποθήκες, σταθμοί λεωφορείων, ακόμη και σχολεία, νοσοκομεία και εκκλησίες αποτέλεσαν στόχους της τυφλής βίας. Συνολικά το πρώτο δεκάμηνο του 2005 σ'όλη τη Γαλλία παραδόθηκαν στις φλόγες 28000 αυτοκίνητα τα οποία πυρπολήθηκαν από «νεαρούς των προαστίων».

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΤΟΜΙΣΤΙΚΗΣ ΕΞΕΓΕΡΣΗΣ

Το θανατηφόρο τραγικό «ατύχημα» των δύο νεαρών Γάλλων πολιτών (χωρίς βέβαια να ξεχνάμε το θάνατο του άλλου Γάλλου πολίτη «εκ καταγωγής αυτού που προκλήθηκε από διαδηλωτές» «ξενικής καταγωγής») αποτέλεσε την αφορμή για να γνωρίσουν αρχικά τα παρισινά προάστια και αργότερα άλλες περιοχές πολλών γαλλικών πόλεων μια αιφνίδια και πρωτότυπη για τη Γαλλία έκρηξη. Το αιφνίδιο και το πρωτότυπο δεν έγκειται στις βίαιες διαδηλώσεις αλλά στην εντατική και τυφλή χρήση της βίας. Οι προγενέστερες εκρήξεις εφηβικής ή νεανικής βίας στη δεκαετία του 1990, σχεδόν πάντα προκαλούμενες από «επεισόδια» συχνά θανατηφόρα από την αστυνομία, δεν συνοδεύονταν αναγκαστικά από εκτεταμένες πράξεις βανδαλισμού.

Πρώτο χαρακτηριστικό της νεανικής βίας ήταν το «**χρώμα**» της. Το μαύρο ή και το μελαψό, συνοδευόμενο με την εργασιακή και κοινωνική περιθωριοποίησή τους.

Δεύτερο χαρακτηριστικό ήταν η **ηλικία**. Η ηλικία των νέων της εξέγερσης ήταν η εφηβεία και μετεφηβεία ορισμένων έγχρωμων νεαρών, με μέσο όρο ηλικίας τα δεκαεπτά χρόνια. Κάποιοι δε απ'αυτούς μετείχαν ενεργά και σε άλλες βίαιες μορφές παραβατικότητας. Η παραβατικότητα αναγνωρίζεται πλέον σχεδόν από όλους. Ο Bernard Lunglois, ηγετικό στέλεχος του εβδομαδιαίου αριστερού γαλλικού περιοδικού της ετεροπαγκοσμιοποίησης «Politis»(10.11.2005), αναγνωρίζει τη βασιμότητα του όρου «vacaille»(«αποβράσματα», «απόβλητα», «η σάρα ή μάρα») που χρησιμοποίησε ο Νικολά Σαρκοζύ για να στιγματίσει τους εξεγερμένους θεωρώντας, ωστόσο, ότι η χρήση του όρου από τα χείλη ενός υπουργού τούς ρατσικοποιεί. Από την πλευρά του ο κοινωνιολόγος Eric Marliere στην εφημερίδα «Le Monde»(7.11.2005) θα υπολογίσει κατά προσέγγιση το ποσοστό των «παραβατικών» νέων στο 15-20% της «ξενικής καταγωγής» νεανικού πληθυσμού των προαστίων. Τέλος, σύμφωνα με τη γαλλική αστυνομία το 80% των συλληφθέντων νεαρών ήταν «σεσημασμένοι»(Le Monde 16.11.2005), πράγμα το οποίο, ωστόσο, ιδιαίτερα μετά τη λήξη της εξέγερσης δεν επιβεβαιώνεται και από δικαστικές πηγές.

Αυτοί που συμμετείχαν στα βίαια επεισόδια είναι απόγονοι των μεταναστών, γάλλοι πολίτες. Αυτοί που δεν έχουν «χαρτιά», οι παράνομοι μετανάστες ή αυτοί που έχουν λίγο καιρό εδώ, δεν συμμετέχουν-φοβούνται πολύ.

Χαρακτηριστικό **τρίτο**: είναι εξαιρετικά **αμφίβολο** αν μπορούμε να αποδώσουμε στην εξέγερση αυτή το γνώρισμα του «**κοινωνικού κινήματος**», αφού **δεν προβάλλει με οργανωμένο τρόπο, συγκεκριμένα αιτήματα**, ούτε βέβαια προτείνει τρόπους υλοποίησης των ανύπαρκτων αιτημάτων τους.

Τέταρτο χαρακτηριστικό: η **φυλετική αυτή έκρηξη** δεν είναι προϊόν μιας ή περισσότερων δημόσιων διαδηλώσεων, αλλά **αποτέλεσμα συγκεντρωμένων μικροομάδων οι οποίες αυθόρμητα δρουν τις νυκτερινές ώρες**.

Ένα **πέμπτο** χαρακτηριστικό είναι, **ότι όλη η δράση των νέων αυτών διακατέχεται από τυφλή βία απότοκη ενός φυλετικού μίσους**. Χαρακτηριστικά είναι τα λόγια ενός ταραξία: «αν μια μέρα οργανωθούμε, θα έχουμε χειροβομβίδες, εκρηκτικά, καλάσνικοφ, θα δώσουμε ραντεβού στη Βαστίλη και τότε θα έχουμε πόλεμο»(Le Monde 8.11.2005).

Έκτο χαρακτηριστικό της «μίνι επανάστασης» είναι **ότι οι εξεγέρσεις αυτές «συντονίζονται» δικτυακά μέσω ίντερνετ και κινητών τηλεφώνων**. Προνομιούχος χώρος αυτών είναι η γειτονιά, η συνοικία, η τοπική κοινότητα και στόχος υλικά αγαθά του καταναλωτικού τρόπου ζωής, αλλά και κοινωφελείς υπηρεσίες, όπως αυτοκίνητα, μέσα μαζικής μεταφοράς, σχολεία και κοινωνικά κέντρα.

Μέσα σε ιστοσελίδες έβαλαν: Φωτογραφίες με φωτιές και κουκούλες και η λεζάντα έγραφε: «Οι Μπούνα και Ζιέντ πέθαναν άδικα. Οι μάγκες του Κλισί καίνε ένα φορτηγάκι μπροστά στα μάτια των μπάτσων. Εσύ ακόμα κάθεσαι;» και άλλες προτροπές όπως: «Τίποτε μα μην μείνει όρθιο», «Καλός μπάτσος είναι ο πυρπολημένος», «Θέμα ημερών να απλωθεί η αντίσταση σε κάθε γειτονιά, ας ενωθούμε» και το πολιτικοποιημένο σύνθημα: «η κυβέρνηση θέλει να μετατρέψει τις γειτονιές μας σε Βαγδάτη» κ.ά.

ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΕΞΕΓΕΡΣΗΣ

Τα αίτια των ταραχών δεν ήταν ασφαλώς ο θάνατος των δύο νεαρών, οι οποίοι καταδιώκονταν από την αστυνομία και έπαθαν ηλεκτροπληξία, ούτε η αλαζονική αυταρχικότητα του Σαρκοζύ ούτε η «στρουθοκαμηλική» τακτική των γαλλικών κυβερνήσεων που επέλεξαν να «στοιβάξουν» τους έγχρωμους πολίτες της δημοκρατίας σε υποβαθμισμένες, γκετοποιημένες και μη αστυνομευόμενες συνοικίες. Τα πραγματικά αίτια των επεισοδίων είναι **«δομικά» και μακροϊστορικά.**

Το καλοκαίρι του 1983 ξέσπασαν ταραχές παρόμοιες με αυτές του Νοέμβρη του 2005, μικρότερης κλίμακας όμως. Τότε ο Φρανσουά Μιτεράν είχε δεχθεί αντιπροσωπεία των διαδηλωτών και υποσχέθηκε να αντιμετωπίσει τα προβλήματά τους. Λίγα πράγματα έγιναν στη συνέχεια, η ανεργία παρέμεινε πληγή αγιάτρευτη και οι μετανάστες άρχισαν να κλείνονται όλο και περισσότερο στον κλειστό κόσμο της γειτονιάς τους. «Η βία είναι έκφραση θυμού, αλλά επίσης κραυγή για βοήθεια» λέει τώρα ο Ντεζίρ, σήμερα σοσιαλιστής ευρωβουλευτής.

Ένα σοβαρό αίτιο των ταραχών είναι ο **κοινωνικός αποκλεισμός**. Οι περισσότεροι μετανάστες ζουν σε εργατικές κατοικίες που χτίστηκαν στη δεκαετία του '60. Γάλλοι εργάτες και μετανάστες ζούσαν αρμονικά στις πολυκατοικίες. Η εκπαίδευση ήταν δωρεάν και τα παιδιά κατηχούνταν με τα ιδεώδη της γαλλικής δημοκρατίας: ελευθερία, αδελφότητα, ισότητα. Οι περισσότεροι γηγενείς Γάλλοι μετακόμισαν από τις εργατικές πολυκατοικίες στις αρχές του '80 εκμεταλλευόμενοι ένα κυβερνητικό πρόγραμμα για αγορά κατοικίας. Λίγες οικογένειες μεταναστών είχαν χρήματα για να αγοράσουν σπίτι και έτσι οι περισσότεροι έμειναν στις εργατικές πολυκατοικίες. Έγιναν έτσι τα πρώτα γκέτο.

Οι μετανάστες έμαθαν στην πράξη τις διακρίσεις μόνοι τους. «Είσαι Γάλλος στα χαρτιά, Γάλλος όταν πληρώνεις φόρους και πας στο στρατό, για όλα τα υπόλοιπα όμως είσαι Άραβας» λέει ο Χασάν Μαρσονί, 38 ετών, που ήρθε μαζί με τους γονείς του από το Μαρόκο πριν από 30 χρόνια.

Ένα άλλο αίτιο είναι η **ανεργία**. Η βία στα προάστια του Παρισιού ανέδειξε το ψηλό ποσοστό ανεργίας για τους απογόνους των μεταναστών, ποσοστά μοναδικά στη Γαλλία και στο δυτικό κόσμο, όπως τονίζουν ειδικοί σε ζητήματα μετανάστευσης.

Σύμφωνα με έρευνα της εθνικής στατιστικής υπηρεσίας της Γαλλίας, το ποσοστό της ανεργίας στους απογόνους μεταναστών που έχουν γεννηθεί στη Γαλλία, ηλικίας μεταξύ 19 και 29 ετών, φθάνει το 30% και είναι τρεις φορές μεγαλύτερο σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο.

Υπολογίζεται ότι στη Γαλλία ζουν σήμερα πέντε εκατομμύρια μουσουλμάνοι, οι περισσότεροι από τους οποίους κατάγονται από τη Βόρειο Αφρική. Τα παιδιά τους αντιμετωπίζουν πολλά προβλήματα. Η ανεργία τους πλήττει σε δυσανάλογο ποσοστό σε σχέση με άλλες κατηγορίες νέων. Τα χαρακτηριστικά του προσώπου τους και τα ξένα ονόματά τους γίνονται ακόμη μεγαλύτερο εμπόδιο όταν αναζητούν δουλειά. Επιπλέον, τα περισσότερα από αυτά τα παιδιά μεγαλώνουν σε γειτονίες όπου οι ευκαιρίες προς εργασία είναι δυσεύρετες.

Να τι έγραφε η εφημερίδα “The International Herald Tribune”: «Όταν ο Αμίρ Μερτζούνγκ άρχισε να σπουδάζει διοίκηση επιχειρήσεων στο Πανεπιστήμιο του Κρετέιγ, πίστευε ότι με τα προσόντα που θα αποκτούσε θα ξέφευγε από τη ζωή των θλιβερών εργατικών προαστίων του Παρισιού. Τέσσερα χρόνια αργότερα και αφού έστειλε δεκάδες αιτήσεις για δουλειά στις οποίες δεν έλαβε ποτέ απάντηση, ο Μέρτζουνγκ, 23 ετών, δεν αναζητεί πλέον εργασία σε γραφείο ούτε καν σε εστιατόριο, όπου θα ερχόταν σε άμεση επαφή με πελάτες. Απευθύνεται μόνο σε επιχειρήσεις telemarketing , στόχο να κερδίζει ορισμένα χρήματα ώστε να καταφέρει να ολοκληρώσει τις σπουδές του. «Τουλάχιστον στα τηλεφωνικά κέντρα δεν ενδιαφέρονται αν έχεις αραβικά ή αφρικάνικα χαρακτηριστικά», λέει ο Μέρτζουνγκ, Γάλλος αλγερινής καταγωγής».

Το φαινόμενο είναι ακόμη πιο έντονο σε 751 γειτονίες, τις οποίες το γαλλικό υπουργείο Εργασίας χαρακτηρίζει «προβληματικές». Ανάμεσα σε αυτές είναι και οι συνοικίες, των οποίων οι κάτοικοι συμμετείχαν στις ταραχές. Σε σύνολο 2.7

εκατομμυρίων νέων κάτω των 25 ετών που ζουν εκεί, το ποσοστό της ανεργίας ανήλθε πέρυσι στο 36%, σε σύγκριση με το 21% για την ίδια ηλικιακή ομάδα στην υπόλοιπη επικράτεια. Η φτώχεια και η χαμηλού επιπέδου εκπαίδευση εξηγούν μόνο ως ένα βαθμό τα υψηλά ποσοστά ανεργίας στους μετανάστες και τα παιδιά τους. «Υπάρχει όμως και κάτι άλλο», τονίζει ο Γκι Ντεσπλαντ της εφημερίδας Insee, που αναφέρεται στις αναρίθμητες περιπτώσεις νέων, που στέλνουν τα βιογραφικά τους με φωτογραφία και δεν λαμβάνουν ποτέ απάντηση.

Απογοητευμένος που δεν του απαντούν στις αιτήσεις για δουλειά, ο Μέτζουνγκ, που αναφέραμε πιο πάνω, κανόνισε με ένα φίλο του «γνήσιο» Γάλλο, τον Πιέρ Μεριζό, που έχει τα ίδια προσόντα με αυτόν, να υποβάλει και εκείνος αιτήσεις για τις ίδιες θέσεις εργασίας. Ενώ λοιπόν στον Μέτζουνγκ έλεγαν ότι οι θέσεις είχαν καλυφθεί, στον Μεριζό έλεγαν το αντίθετο.

Ακόμη ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα του γαλλικού εκπαιδευτικού συστήματος είναι ότι κάθε χρόνο, δημιουργεί στρατιές ανέργων, έως και 150.000, οι οποίοι είναι φοιτητές που εγκαταλείπουν τις σπουδές τους. Για την αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού, ο Γάλλος πρωθυπουργός Ντομινίκ ντε Βιλπέν ανακοίνωσε μέτρα στον τομέα της Παιδείας. Μεταξύ άλλων εξήγγειλε αύξηση των υποτροφιών για τα παιδιά που μεγαλώνουν σε προβληματικές γειτονιές, υποσχέθηκε τη δημιουργία τεχνικών προγραμμάτων για τους μαθητές ηλικίας 14 ετών, οι οποίοι δεν έχουν καλές επιδόσεις στο σχολείο και δεσμεύτηκε ότι οι οργανισμοί απασχόλησης θα προσφέρουν θέσεις εργασίας στους νέους που δεν έχουν προσόντα. Άραγε η φωτιά που άναψε στις 27 Οκτωβρίου θα σβήσει οριστικά; Κάποιοι είναι πολύ επιφυλακτικοί και απαισιόδοξοι. Μόνο το πέρασμα του χρόνου θα δείξει.

ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΙΝΕΙ

Ο πατέρας Ζαν Πετικλέρ είναι εξειδικευμένος εκπαιδευτικός, συγγραφέας και πρόεδρος του συλλόγου «Λε Βαντόκο», που δραστηριοποιείται στα προάστια του Παρισιού και της Λιόν. Προσπαθεί εδώ και είκοσι χρόνια να σταθεί δίπλα στους νέους, να τους καταλάβει, να τους προσφέρει διεξόδους. Ήταν ανάμεσα τους, όταν ο Ν. Σαρκοζύ τους χαρακτήρισε «αλήτες» και προσπάθησε να περιγράψει την κατάσταση στον πρωθυπουργό ντε Βιλπέν, τον οποίο συνάντησε λίγο μετά την αρχή των επεισοδίων.

Κατά τη γνώμη μου λέγει ο πατέρας Πετικλέρ τον πρώτο ρόλο πρέπει να τον παίζουν οι γονείς, γι' αυτό και προσπαθούμε να τους **επιμορφώσουμε. Η καταστολή είναι λάθος πολιτική.** Στο παρελθόν η πολιτεία έδωσε χρήματα για τα προάστια, αξιοποιήθηκαν όμως με λάθος τρόπο. Προσπαθήσαμε να αναβαθμίσουμε τα προάστια, αφήνοντας τα όπως ήταν. Το σωστό είναι να τα ενσωματώσουμε στο κέντρο της πόλης, να φτιάξουμε μια πόλη ομοιόμορφη, χωρίς κέντρο και προάστια.

Ακόμη στη Γερμανία, η οποία φιλοξενεί τη μεγαλύτερη κοινότητα μεταναστών(7.000.000) δεν ανησυχούν ιδιαίτερα γιατί έχουν υιοθετήσει το **σύστημα της πολιτικής ένταξης των μεταναστών** επιτυχημένα. Οι κοινωνιολόγοι υποστηρίζουν ότι πουθενά στη Γερμανία δεν υπάρχουν τόσο **αποπνικτικοί οικισμοί**, όπως στη Γαλλία και ότι ακόμα και οι πιο «προβληματικές» συνοικίες της δεν μπορούν να συγκριθούν με τα εξαθλιωμένα γαλλικά προάστια. Μια άλλη θετική παράμετρος έγκειται στο **εκπαιδευτικό σύστημα που παρέχει επαγγελματική κατάρτιση και σε παιδιά που δεν παίρνουν απολυτήριο λυκείου.**

Μια άλλη ευρωπαϊκή χώρα, η Βρετανία, η οποία έζησε παρόμοιες καταστάσεις κατά τη δεκαετία του '60(χαρακτηριστικός ο τίτλος της "Guardian"-«Εμείς ζήσαμε αυτή την εβδομάδα 40 χρόνια νωρίτερα») ακολούθησε και αυτή μια διαφορετική πολιτική. Οι Βρετανοί **δεν στοίβαξαν τους μετανάστες σε δορυφορικές πόλεις, αλλά προσπάθησαν από την αρχή να τους αναμείξουν με τους ντόπιους.**

ΤΙ ΕΚΑΝΕ Η ΒΡΕΤΑΝΙΑ ΜΕΤΑ ΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΤΩΝ ΜΑΥΡΩΝ ΣΤΟ
ΜΠΡΙΞΤΟΝ ΤΟΥ ΛΟΝΔΙΝΟΥ

Πίσω από τα βίαια επεισόδια στο υποβαθμισμένο Νότιο Λονδίνο ήταν παρόμοιες: ρατσισμός και κοινωνικός αποκλεισμός, υψηλή ανεργία, φτώχεια, κακή εκπαίδευση, αδιαφορία της κοινωνίας. Η μεγάλη διαφορά ήταν το πού έγιναν οι ταραχές και όχι το γιατί. Τι έκαναν οι Βρετανοί; **Πρώτον, βελτίωσαν την αστυνόμευση στις υποβαθμισμένες περιοχές, φροντίζοντας να προσλάβουν σε όλες τις βαθμίδες των δυνάμεων ασφαλείας περισσότερα μέλη από τις εθνοτικές ομάδες(μαύρους, μουσουλμάνους), κάτι που δεν έχει γίνει ποτέ στη Γαλλία.**

Δεύτερον, το ύφος της πολιτικής ηγεσίας είναι εντελώς διαφορετικό. «Κανείς, ούτε ο πιο δεξιός πολιτικός σε αυτή τη χώρα, δεν θα τολμούσε να χρησιμοποιήσει τη γλώσσα του Νικολά Σαρκοζύ. Είπε τους νεαρούς αποβράσματα και αλήτες και δίχασε την κοινωνία σε «εμάς» και σε «αυτούς». Είναι περίεργο που ο ακροδεξιός Λεπέν πέρασε στον δεύτερο γύρο στις προεδρικές, είναι περίεργο που ο ρατσισμός αυξάνεται στη Γαλλία;» έγραψε ο “Guardian”. Ακόμη μια **τρίτη** σημαντική διαφορά, είναι **το γαλλικό μοντέλο ενσωμάτωσης των μεταναστών, το οποίο ζητεί απ’όσους επιλέγουν τη Γαλλία ως τόπο διαμονής να ενστερνιστούν τις γαλλικές αξίες και να απαρνηθούν την οποιαδήποτε θρησκευτική ή εθνοτική ιδιαιτερότητα.**

Η Βρετανία ακολούθησε τον αντίθετο δρόμο, της πολυπολιτισμικότητας, που δίνει έμφαση στις πολιτισμικές διαφορές και στην κοινωνική συνοχή. Κάτι ανάλογο έγινε και στις ΗΠΑ. Ποιο είναι το μεγαλύτερο μάθημα που μπορεί να πάρει η Γαλλία από τη βρετανική εμπειρία; «Υπάρχει μια απάντηση που μπορεί να ακουστεί κυνική, αλλά είναι η πιο αποτελεσματική. Αντί να φιλοσοφεί για τα ιδεώδη της Γαλλικής Επανάστασης και για την ενσωμάτωση, η γαλλική κυβέρνηση, καλά θα κάνει να ασχοληθεί με τα πρακτικά ζητήματα της ανάπτυξης της οικονομίας. Η Βρετανία ξεπέρασε την κρίση του 1981 ακριβώς επειδή η οικονομία της βγήκε από τη μακροχρόνια ύφεση την αμέσως επόμενη πενταετία. Η ανάπτυξη της οικονομίας είναι η πιο αξιόπιστη θεραπεία γράφει στους «Times» ο Ανατόλ Καλέτσκι.

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΣΥΝΤΑΓΗ ΓΙΑ ΤΟ ΓΑΛΛΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ

Καθώς έσβησαν οι φλόγες στα προάστια των γαλλικών πόλεων, ένας όρος της αγγλικής γλώσσας, που προέρχεται από την άλλη ακτή του Ατλαντικού, εγκαθίσταται στο κέντρο της πολιτικής διαπάλης: «Affirmative action»- ή όπως αποδίδεται συνήθως στην Ευρώπη, «πολιτική των θετικών διακρίσεων».

Πρόκειται για το αμερικανικό μοντέλο ενσωμάτωσης των μειονοτήτων που εγκαινιάστηκε επί Τζον Κένεντι και Λίντον Τζόνσον, αναφορικά με τους μαύρους και επεκτάθηκε, τις επόμενες δεκαετίες, στους Ισπανόφωνους, τους Ασιάτες και τις υπόλοιπες φυλετικές μειονότητες. **Ο πυρήνας της αμερικανικής στρατηγικής στηρίζεται στην καθιέρωση συγκεκριμένων, ελάχιστων ποσοστών για την πρόσβαση των εν λόγω μειονοτήτων στην αγορά εργασίας, την εκπαίδευση και τους άλλους τομείς της κοινωνικής ζωής.**

Δηλωμένος θαυμαστής του αμερικανικού μοντέλου, ο φιλόδοξος υπουργός Εσωτερικών της Γαλλίας, Νικολά Σαρκοζύ, τάχθηκε ανοιχτά υπέρ «μιας πολιτικής θετικών διακρίσεων με γαλλικά χρώματα», στις 26 Οκτωβρίου. Από διαφορετική αφετηρία, παρόμοιες θέσεις προσεγγίζει ο σοσιαλιστής Ζακ Λανγκ, ο οποίος προτίθεται, όπως και ο Σαρκοζύ, να θέσει υποψηφιότητα στις προεδρικές εκλογές του 2007. Η πρόσφατη έκρηξη της βίας στα προάστια ενίσχυσε αυτούς τους προβληματισμούς, αποκαλύπτοντας τις «μαύρες τρύπες» του γαλλικού κοινωνικού μοντέλου. Για την ώρα, οι απόψεις του Σαρκοζύ και του Λανγκ παραμένουν μειοψηφικές και στις δύο μεγάλες πολιτικές οικογένειες. Ο γκωλικός Σιράκ εξέφραζε τη μεγάλη πλειοψηφία των ελίτ στο προχθεσινό διάγγελμα του προς το έθνος όταν αποδοκίμαζε τη «λογική των ποσοτώσεων», η οποία αμφισβητεί την νομική ισότητα όλων των πολιτών, ανεξαρτήτως φυλής και θρησκείας-ένα από τα ιδεολογικά θεμέλια της Γαλλικής Δημοκρατίας. Η θεσμοθέτηση οποιουδήποτε είδους διακρίσεων, έστω και «θετικών», θα προκαλούσε, για πολλούς, ιστορική οπισθοδρόμηση, προδοσία της δημοκρατικής Επανάστασης, κατακερματισμό της κοινωνίας πολιτών σε ένα χαοτικό μωσαϊκό φυλετικών, εθνοτικών και θρησκευτικών ομάδων.

Το πρόβλημα είναι ότι η μυθολογία της ισοπολιτείας συγκρούεται, καιρό τώρα, με μια πολύ λιγότερο ειδυλλιακή πραγματικότητα. Πρόσφατη έρευνα κατάδειξε ότι ένας

«βέρος» Γάλλος που στέλνει βιογραφικό σημείωμα σε 100 επιχειρήσεις αναζητώντας θέση εργασίας εξασφαλίζει, κατά μέσον όρο, 78 συνεντεύξεις, ενώ ένας Γάλλος πολίτης που κατάγεται από την Αφρική μόλις 14. Οι περισσότερες αιτήσεις του πηγαίνουν κατευθείαν στον κάλαθο των άχρηστων μόνο και μόνο λόγω του ξενικής προέλευσης ονόματος του. Στην Εθνοσυνέλευση, στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, ακόμη και στην τηλεόραση, η παρουσία Γάλλων πολιτών με σκουρόχρωμη επιδερμίδα είναι πρακτικά ανύπαρκτη-με μοναδικές εξαιρέσεις κάποιους πετυχημένους τραγουδιστές ή τα αστέρια της εθνικής ομάδας ποδοσφαίρου, σαν τον Ζιντάν και τον Ανρί.

ΜΠΟΡΕΙ ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ ΝΑ ΕΧΕΙ ΤΙΣ ΙΔΙΕΣ ΕΞΕΓΕΡΣΕΙΣ:

Δεκάδες «μικρές πόλεις» έχουν, εδώ και καιρό, χαράξει τα «σύνορα» τους μέσα σε λίγα οικοδομικά τετράγωνα γύρω από την πλατεία Ομονοίας, το Μεταξουργείο, την Κυψέλη, το Παγκράτι: Πολωνοί στη Μιχαήλ Βόδα, Ρώσοι στην Κουμουνδούρου και Έλληνες Μουσουλμάνοι στο Γκάζι. Σύμφωνα με εκτιμήσεις του ΟΗΕ, το 2015 ο πληθυσμός της Ελλάδας θα είναι 14 εκατομμύρια εκ των οποίων το 20% θα είναι αλλοδαποί από χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η Ελλάδα είναι η μοναδική χώρα της Ε.Ε, η οποία έχει μία τόσο πολυπληθή εθνικότητα μεταναστών, τους Αλβανούς, που αποτελούν το 56% του συνόλου των αλλοδαπών. Η αναλογία των δύο φύλων στις διάφορες εθνικότητες δεν είναι σταθερή: ορισμένες ασιατικές μειονότητες (Πακιστάν, Μπαγκλαντές, Ινδία) έχουν σχεδόν μόνο ανδρικό πληθυσμό. Αντίθετα, από Ουκρανία, Μολδαβία και Φιλιπίνες ο γυναικείος πληθυσμός στην Ελλάδα φθάνει στο 70%.

Η μεγαλύτερη συγκέντρωση αλλοδαπών παρατηρείται στο κέντρο της Αθήνας, με 132.000 ανθρώπους (17% επί του συνόλου της επικράτειας), ενισχύοντας την άποψη ότι μελλοντική γκετοποίηση τους δεν είναι καθόλου απίθανη. Γι' αυτό και ο πρόεδρος του ΙΜΕΠΟ, Αλέξανδρος Ζαβός, εξηγεί ότι «κρίνεται αναγκαίο να ληφθούν μέτρα για να αποφευχθεί η γκετοποίηση. Τα μέτρα αυτά μπορεί να είναι η δημιουργία συνθηκών που θα επιτρέπουν τη μεταστέγαση των μεταναστών σε καλύτερες περιοχές, η διευκόλυνση τους στις συναλλαγές με το τραπεζικό σύστημα, καθώς και η συμμετοχή τους σε ειδικότερα προγράμματα, που να καλύπτουν τις ανάγκες τους και σε άλλες περιοχές της χώρας».

Προφανώς με μια τέτοια πολιτική ο κοινωνικός αποκλεισμός και ο χωροταξικός διαχωρισμός θα έδιναν τη θέση τους σε μια ζωντανή πολυπολιτισμική κοινωνία. Υπάρχει όμως, μια τέτοια πολιτική; Το παράδειγμα του Γκαζιού δεν αφήνει και πολλά περιθώρια αισιοδοξίας: περίπου 2.500 μουσουλμάνοι ζουν σε συνθήκες απομόνωσης χρόνια τώρα. Η από τριετίας έκθεση της ΜΚΟ «κλίμακα» περιγράφει την κατάσταση:

Χωροταξικές αλλαγές: «Τα φαινόμενα κοινωνικής περιθωριοποίησης διαρκώς πολλαπλασιάζονται. Καλλιεργούνται από την ανεργία, την εξαθλίωση, την απόγνωση και τις –συνεπεία των οικονομικών προβλημάτων- κακές διαπροσωπικές σχέσεις. Πολλοί άντρες περνούν όλη τη μέρα στα καφενεία. Τα ποσοστά αλκοολισμού και χρήσης εθιστικών ουσιών, ιδιαίτερα στους νέους διαρκώς αυξάνονται. Συνεπώς, η αύξηση της παραβατικότητας καθίσταται αναπόφευκτη». Ο καθηγητής χωροταξίας και πρόεδρος του Συλλόγου Πολεοδόμων, Ηλίας Μπεριάτος, μας λέει: «Στην Ελλάδα και ειδικά στην Αθήνα, τα φαινόμενα του χωροταξικού διαχωρισμού υπήρχαν και πριν από την έλευση των μεταναστών. Η εισροή πολλών ξένων όξυνε τα προβλήματα. «Σήμερα σε πολλές συνοικίες, στην Κυψέλη ή στο Παγκράτι, τα μαγαζιά των μεταναστών πληθαίνουν. Δίπλα από το εμπορικό τρίγωνο, κάτω από την οδό Αθηνάς, ολόκληροι δρόμοι έχουν «καταληφθεί» από καταστήματα μεταναστών. Στο Μεταξουργείο και γύρω από το Γκάζι η σύνθεση του πληθυσμού έχει αλλάξει δραματικά. Τα «βρόμικα» επαγγέλματα τα ασκούν πλέον οι μετανάστες. Στην Αθήνα του 2005, όπως στο Παρίσι από το 1980».

Παιδιά στερημένα: Σύμφωνα με τους γνωρίζοντες, όλο «το παιχνίδι θα παιχτεί» με τη δεύτερη γενιά μεταναστών. Αν, δηλαδή, θα υιοθετηθεί μια πολιτική που θα τους ενσωματώσει ή θα τους απομονώσει. Μια γενιά, που τώρα ανδρώνεται. Στα στοιχεία του υπουργείου Παιδείας εμφανίζονται 97.000 αλλοδαποί και 31.000 παλινοστούντες ομογενείς μαθητές, που στην πλειονότητα τους φοιτούν στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Στη μελέτη του αναπληρωτή καθηγητή Βασίλη Καρύδη «Έγκλημα και Μετανάστευση», μια από τις πιο βασικές επισημάνσεις είναι: **«Ήδη παιδιά γεννιούνται και μεγαλώνουν υπό την σκιά της παρανομίας σε ένα κοινωνικό μικρο-περιβάλλον περιθωριοποίησης και ένα ηθικό κλίμα αποσύνθεσης. Είναι ενδεχόμενο όταν ανδρωθούν να διεκδικήσουν όσα η κοινωνία τούς στέρησε και τους οφείλει με τον μόνο τρόπο που θα γνωρίζουν και θα είναι γι'αυτούς ψυχολογικά και κοινωνικά εφικτός: την ένταξη σε δομημένες υποκοουλτούρες και γενικότερα την αντικοινωνική και εγκληματική εκτροπή».**

Όσον αφορά τις παραμέτρους που δημιουργούν συνθήκες για έξαρση της εγκληματικότητας καταγράφονται:

Η «εγκληματοποίηση» της μεταναστευτικής κοινότητας

- Η εντονότερη αστυνομική επιτήρηση των μεταναστών
- Η μεγαλύτερη ευκολία ως προς την επιβολή προσωρινής κράτησης σε μετανάστες
- Η εντονότερη, σε σχέση με τις άλλες εθνοτικές ομάδες, εμπλοκή των Αλβανών δεύτερης γενιάς με το σύστημα ποινικής καταστολής

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Κοινή είναι πλέον η πεποίθηση ότι μετά τις ταραχές του Νοέμβρη στο Παρίσι, η επόμενη μέρα θα βρει μια πολύ διαφορετική Γαλλία, ενδεχομένως και μια πολύ διαφορετική Ευρώπη.

Το δίδαγμα από την αμερικανική εμπειρία δείχνει πως η Γαλλία θα έχει ένα μακρύ και κακοτράχαλο δρόμο μπροστά της μέχρι να διαμορφώσει την κοινωνία της, έτσι που να έχει «παιδιά μεταναστών» ως διευθύνοντες σύμβουλους σε επιχειρήσεις, στην τηλεόραση και στον κινηματογράφο, να κατέχουν ανώτατες θέσεις στην κυβέρνηση και την πολιτική.

Δημιουργεί κάποια ελπίδα η δήλωση του Γάλλου πρόεδρου Ζακ Σιράκ: «Δεν θα μπορέσουμε να οικοδομήσουμε τίποτα που να αντέχει στον χρόνο αν δείξουμε ανοχή απέναντι στον ρατσισμό, στη μισαλλοδοξία, στην κατάχρηση εξουσίας...αν δεν καταπολεμήσουμε αυτό το κοινωνικό δηλητήριο που λέγεται διακρίσεις».

Θα μπορέσουν όμως οι πολιτικοί να περιορίσουν την ανεργία, να οργανώσουν και να χρηματοδοτήσουν τα δίκτυα κοινωνικής προστασίας, να κάνουν δίκαιη κατανομή του εισοδήματος; Όπως λέει και ο Κωνσταντίνος Τσουκαλάς, καθηγητής της Κοινωνιολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, σε άρθρο του στην εφημερίδα «Το Βήμα»(13.11.2005): «Ο θρίαμβος του φιλελευθερισμού συνεπέφερε την αποδυνάμωση των συνδικάτων και τη βαθμιαία «προσαρμογή» των σοσιαλδημοκρατικών δυνάμεων στις απαιτήσεις του αγοραίου ανταγωνισμού. Υπό τις παρούσες συνθήκες καιανεξάρτητα από τις αποχρώσεις, τα όρια της παρέμβασης των εθνικών κρατών συρρικνώνονται. Η

δημοκρατική εναλλαγή των κατεστημένων κομμάτων εξουσίας στη διακυβέρνηση των περισσότερων ευρωπαϊκών χωρών δεν συνεπιφέρει μείζονες αλλαγές στα προτασσόμενα κοινωνικοοικονομικά πρότυπα. Έτσι, η αύξουσα αναξιοπιστία της πολιτικής εκφράζει μια νέα διάχυτη κοινωνική και ιδεολογική «ορθοδοξία»: στο εξής τα άτομα εμφανίζονται ως αποκλειστικά «υπεύθυνα» για τη μοίρα και την προκοπή τους. Οι προσδοκίες και η απελπισία τους δεν αφορούν παρά μόνο τους «ιδιωτικούς» εαυτούς τους. Όλοι πρέπει να αμείβονται ανάλογα με την ικανότητα τους, την τύχη τους και την «εμπορευσιμότητα» των «προσόντων» τους, όλοι καλούνται να πληρώσουν αγόγγυστα το τίμημα της «αποτυχίας» τους και όλοι οφείλουν να συμμορφωθούν προς τον τυφλό νόμο της αγοράς, έστω και αν η αγορά αυτή αδιαφορεί και τους απορρίπτει. Έτσι, οι έμπρακτες διαμαρτυρίες απηχούν γνωσιακές ή ηθικές ατομικές «ελλείψεις». Εφεξής, η έμπρακτη διαμαρτυρία ή η ανομική έκρηξη στιγματίζονται όχι μόνο ως απαράδεκτες αλλά και ως εξ αντικειμένου αλυσιτελείς. Οι μη πειθήνιοι απελπισμένοι είναι παραβάτες της κυρίαρχης κοινωνικής λογικής. **Η υλοποίηση του οράματος της «κοινωνικής συνοχής» είναι αδύνατη δίχως μια θεμελιώδη πολιτική, πολιτιστική και ταξική συναίνεση ανάμεσα σε όλες τις συνιστώσες της κοινωνίας».**